

ПЕТЪР ТУШКОВ

ОТДЕЛ

Досега в поредицата „Нова българска проза“:

Гергана Пожарски: *Чекмедже за единични неща*, 2011

Николай Фенерски: *Не казвай на майка си*, 2012

Станчо Пенчев: *Триада*, 2013

Ина Вълчанова: *Записки на свинята*, 2013

Нели Лишковска: *Танго за Луцифер*, 2014

Станчо Пенчев: *Късна жена*, 2014

Цвета Делчева: *Скъпи непознати*, 2015

Под редакцията на Мартин Христов

© Петър Валентинов Тушков, автор, 2015

© Кирил Симеонов Златков, художник, 2015

© Издателство „Ерго“, 2015

ISBN 978-954-8689-74-8

ПЕТЪР ТУШКОВ

ОТДЕЛ

роман

Издательство „Ерго“
София, 2015

Добруджа
Ноември, 1957

КАКВО КАЗАЛ БАЙ ГАНЬО на дванайсетте души в ковчегата на мъртвеца? Защо вълкът избягал от тримата мъртви братя? Колко мъртъвци са необходими за завиването на една крушка?

Не спирах да се вирам с надежда през бинокъла, но не виждах никакви мъртъвци. Металният грохот на колоната от мръсни танкове в далечината разчупваше ледения въздух на заранта и превръщаше всяка мисъл за кикота на жена под войнишко одеяло в неуместен спомен. Някъде тогава вече бях започнал да забравям името ѝ и едва по-късно щях да се помъча да го извикам обратно. Както стояха нещата сега, от радиостанцията громоляха тихи смущения и студът хапеше носа ми под козирката на работническата ушанка; опитвах да си отговоря на рутинния въпрос накъде отиват танковете и ме тормозеха още една-две непосредствени мъки.

– Какво казват? – бодна ме с пръст Раду.

Свалих бинокъла. Раду беше цивилен електротехник към българското обслужващо поделение на полигона. Познаваше областта като дланта си и нямаше как да мина без него, ако не исках после да ме събират на парчета. Бяхме навлезли дълбоко в полигона и на километри наоколо имаше инсталации за наблюдение, сигнализация и радарен обстрел.

Вдигнах отново бинокъла и открих водача на дивизията.

Танковете нямаха зенитни картечници и куполите им бяха с неправилна форма. Руснаците бяха зарязали старите Т-54 и си имаха нови играчки... Като се изключи това, нито правеха, нито си говореха за нещо особено. Просто препускаха през угарите с трийсетина километра в час.

– Какво, какво казват? – бодна ме пак пръстът.

Не му отговорих и се съсредоточих върху газката, която се беше появила и в този момент подскачаше като заек покрай колоната. Брезентовата ѝ тента беше свалена и офицерът до шофьора придържаше фуражката си с една ръка, за да не хвъркне от вятъра. Най-после с досада отделих очи от бинокъла, погледнах многозначително Раду и посегнах към радиостанцията. Смених честотата:

– Тук Орел, тук Орел. Герой, чувате ли ме?

Зачаках гърпеливо Герой да се прозине и протегне крайници. След половин минута радиото изпраща слабо:

– *Какъв орел бе, тиле? Къде сте хванали толкоз рано?*

– Герой, тук Орел, в гнездото съм. Мечките не спят. Повтарям: мечките не спят.

– *Ще ме скъсаш от смях, ей! Добре, посока и за какво става дума?*

– Север-северозапад. Но ги гони едно малко мече. Нищо съществено по вятъра.

– *Малко мече не го знам.*

Това беше добре. Ако ни подслушваха, съветските радисти вече си скубеха косите и отваряха дебелите книги, за да разгадаят шифъра. Досега си имахме орли, мечки, вятърът нашепваше неразгадаемо. Липсваха ни само Баба Яга и Иванушка-дурачок. Понякога работата ми си имаше и удовлетворителни страни. Няма-

ше да навреди и ако свързките в нашия щаб поотвореха книгите, за да си преговорят кодовите названия.

– Герой, в страшната гора малкото мече има големи зъби – обясних търпеливо

– *Ааа... – Мълчание. – Орел, имаме раздвижване в бърлогата. Гората се люлее и на югозапад. – Мълчание. – Я виж ти. Свален бухал...*

Това не ми хареса. Съветският щаб, който ръководеше сезонното учение на експедиционния им корпус на наша територия, се беше разбръмчал. Маневри извън обичайния график по югозападните им позиции. Свален съветски разведчик! От учтивост може и да се правехме, че не се виждаме едни други, но ако някой ги отстреляше, *нямаше* как да не бъда обезпокоен.

– Повторете, Герой. Имаме свален бухал?

– *Тъй вярно, Орел. Бухалът е събудил малките мечки. Дръжте си гащите, ей сега ще питам* – добави, преди да съм успял да поискам заповеди.

Пак вдигнах бинокъла. Високопроходимата газка догонваше водача на колоната и чак сега танковете внезапно намалиха и спряха. Каквото и да беше досегашното назначение на колоната, никога нямаше да разбере, защото новините току-що ги бяха застигнали. Офицерът се изправи в газката и извика нещо. Секунди по-късно командирът на колоната вече даваше ръкомахащи знаци на машините след себе си и танковете потегляха право на запад.

Радиомълчание. Разбираемо, но с все повече неизвестни. Връзката отново изпраща, без да ми каже нищо ново:

– *Тук Герой. Орел, имате марш на скок на запад. Максимум три километра. И очите на четири. После докладвайте. Край.*

Върнах слушалката на Раду. Изтеглихме се пълзешком до дъното на дерето, след което заджапахме, приведени, срещу течението на вадата. Или по-скоро той скачаше опитно от камък на камък, защото беше с цървули, а аз улучвах всички локви и гьолчета и се надявах служебните ботуши да не ме предадат до края на командировката. Концентрирах се върху подскачащата радиостанция на гърба му и се опитах да забавя възможно най-дълго момента, когато дробовете ми щяха да започнат да парят при всяко вдишване. От време на време поглеждах вляво и вдясно, за да се уверя, че няма да подминем някой руснак, излегнат със стръкче трева в устата, който на свой ред си води записки за придвижването ни.

През последните няколко дни се бях оставил напълно в ръцете на Раду, за да се съсредоточа върху оценката на различните начини, по които руснаците оползотворяваха най-новата ни доставка за нуждите на бойната им подготовка. Изненадващото беше, че командировката ми се отразяваше добре и приличаше по-скоро на заслужена почивка.

От канцеларията на министъра ме натискаха за годишния доклад и със свалянето от пост на прекия ми началник практически трети месец сам изпълнявах и неговата, и моята длъжност на заместник-директор в отдела. Бях успял да се омотая в поне четири схеми още преди да хвана влака за североизточната ни база тук и дори в този момент в София ме чакаше една купчина непрегледани документи за работата на изследователската ни програма. Без да се броят задълженията ми по трудова характеристика на детегледачка на гостуващите чужденци по линия на културния обмен към Министерството на туризма. Преди

пет-шест години някой там горе беше решил, че най-добрият начин да скриеш секретни разработки е сам да посрещаш на вратата хората, които пресичат държавните ти граници, за да се опитат да откраднат тези секретни разработки. И това до голяма степен предопределяше случаите, към които ме прикрепяха – или агенти на поредното западно разузнаване с наивната представа, че научно-техническото ни стопанство пасе овцете и не знае как да опазва тайните си, или наивни идеалисти, подхвърлени от следващото поред западно разузнаване, които винаги успяваха да си напъхат носовете не където трябва и да пипнат някоя зараза точно преди да ги качим на самолета с комплиментите на министерството и задължителните мускалчета розово масло и кърпа с народни мотиви.

Онова, до което тези чужденци така и не припарваха, освен ако не станеха част от доставката, беше изпитателният военен полигон в Добруджа, където съветската армия се подготвяше за истинските проблеми из дълбокия север. Тук дори аз няхах извинение да се размотавам. Вярно, че бойните единици, по които танковете и пехотинците им стреляха, бяха наше производство и винаги ни осведомяваха дали сме си свършили работата, но доброто възпитание изискваше да направим всичко възможно красивата приказка за взаимно доверие в сътрудничеството да си остава също толкова красива и на хартия. Последното, което ми трябваше сега, беше руснаците да ни заловят да слухтим наоколо.

Тичането продължи малко повече, отколкото ми се искаше. Накрая вече наистина вдишвах издън гърди, само и само да не запръхтя като кон. По даден от Раду

знак се тръшнахме в едни ниски храсталаци и запълзяхме рамо до рамо, право нагоре по полегатия склон на дерето, докато не зърнах над мократа трева, само на стотина метра от нас, покривите на група постройки. Боримечковия хан.

Напук на късната утрин беше започнало да се смрачава и се канеше или да завали, или да падне мъгла. Прибрах картата в куртката си и много внимателно се промъкнах напред, за да огледам с бинокъла.

Танковете бяха спрели на черния път до хана и по кулите им бяха накацали танкисти, запалили цигари на фона на бледото небе. Газката беше паркирана в двора, пред дългата схлупена сграда на самия хан, заедно с още една амбулаторна кола. Шофьорите им се мотаеха пред широките двойни врати, когато отвърте излезе сух, върлинест мъж във военна униформа и връчи лекарската си чанта на единия. После сам запали цигара и се обърна към вратата, от която тъкмо се показваше майорът от газката заедно с още някого, чието лице ми се стори познато, но първоначално не успях да го свържа с калта и ледения вятър.

Когато колелцата в поразклатения ми от тичането мозък най-после отново зацепиха, се плъзнах обратно назад.

– Тук Орел, тук Орел. Герой, виждам Буревестник. Повтарям: виждам Буревестник.

– *Тук Герой. Нямаме сведения за поява на този вид птици. Сигурен ли си?*

Свързочникът явно започваше да се събужда, но и не беше особено изненадан.

– Тъй вярно, Герой. Състояние на Бухал?

– *Критично или по-зле. Но не е изчезнал вид, гора-та гъмжи от нощни птици.*

Първото обясняваше нехайния начин, по който военният лекар си бе запалил цигара, а от второто ми се прииска да хвърля нервен поглед през рамо. Ако наоколо бяха плъзнали руски нощни птици, със сигурност вече триангулираха местоположението ни. Но повече ме тревожеше дребният мъж със старовремска прическа, очила с дебели стъкла и големи предни зъби. Кога пък съветският посланик беше успял да долети тук? Това коренно променяше нещата.

– Герой, времето е горещо, изтегляме се – изрекох в слушалката.

– *Ей, къде си мислиш, че оти...* – започна Герой, вероятно вдигнал крака на масата, с второто си турско кафе и петата цигара за сутринта, но му тряснах слушалката и двамата с Раду си плюхме на петите в правилната посока – като две от по-умните дворни пилета.

Докато се изхлузвахме обратно надолу по полегатия склон, право към хана се бяха задали още две офицерски газки. Двигателите на танковете на черния път започваха да реват и колоната им се канеше да продължи нанякъде, а аз си правех сметка на ум кой влак ме устройва за София. Задачата чисто и просто беше извън ресора ми и вероятно в същия момент някой вдигаше телефона и изпращаше тежката артилерия... ако изобщо му стискаше. Лично мен никой не можеше да ме накара да остана и пет минути повече в това гнездо на пепелянки.

Едва-що се бяхме добрали до базовия лагер на българския обслужващ корпус на два километра южно от областния полигон и протягахме ръце към бумтящото кюмбе в караулното. Бях се отбил до радиовъзе-

ла, за да проведе едно малко телефонно обаждане с министерството. В мое отсъствие Борил – временната ми дясна ръка там – се беше отегчил до смърт от бездействие в канцеларията, така че ми трябваша малко настоятелност и една-две заядливи реплики с телефонистката, докато го издиря по вътрешните линии. Открих го някъде из етажите само за да ми съобщи нехайно, че няма нищо ново.

В София валеше ситен, студен дъждец и няколко чужденци, които държахме под око по време на пребиваването им, не си подаваха носовете от хотелите. Борил беше в добро настроение. Някъде в дъното от другата страна на линията се чуваха женски смехове и гласове, които го питаха и в министерството ли го търсят вече обожателките. Кафе и сладки приказки с чиновничките. Усещането ми беше познато и без да искам, се поободрих, че поне той си прекарваше добре. За всеки случай го предупредих строго да не си дава много свободно. И двамата си знаехме, че назначението му е специален случай и няма причина да се стряска особено от мен, дори и на теория да ми беше подчинен, но през последните месеци бяхме постигнали несигурно, но укрепващо взаимно разбирателство. Той вършеше, каквото му казвах, а аз си затварях очите и го оставях да докладва, на когото там докладваше, за работата ми в отдела. Не му струваше нищо да изпълнява и дори с изненада бях започнал да усещам в погледа му нещо като замислено уважение поне в половината от случаите, когато ми се налагаше да взимам оперативни решения. Кимнах, когато ми отговори чинно, и затворих. Чак след това се върнах при момчетата от „Противопожарна защита“ на смяна, които бяха окупирали двуетажните койки около печ-

ката и прекарваха времето в лентяйстване до следващия обход.

С Раду тъкмо се бяхме нахилили от майтапите, които се сипеха и по наш адрес, когато спешно ме привикаха на доклад в щабната канцелария.

ДОКАТО ВЛИЗАХ, ВСЕ ОЩЕ БЯХ на вълна шеги и закачки. Вместо командира на подразделението зад бюрото му ме чакаха две светлосиви очи.

Генерал Огнян Добрев беше среден на ръст, с обичайно бледи очи, светлокестенява коса и уставни, добре поддържани мустаци. Имаше здрав тен на лицето от инспекциите, които провеждаше на разни любопитни места из България. Носеше най-обикновени цивилни дрехи, но не приличаше нито на работник, нито на шишкав апаратчик. В по-обикновените си дни генералът бе пречупвал волята и пръстите на дълбоко законспирирани във войнишкия състав фашистки провокатори. В по-необикновените, както чувах напоследък, името му се подразбираше във връзка с изпитания на секретна апаратура и загадъчно обезлюдени села, из които гайгеровият ти брояч чупи скалата. Знаех и че бившият ми пряк началник в отдела Александър Никитич Голубков беше изпитвал добре прикрит, но смъртен ужас от човека срещу мен.

Не бях сигурен обаче аз с какво съм известен. Ударих крак, козирувах и доложих, че се явявам по служба. Генералът не изкомандва свободно, което беше знак, че може и да съм загазил. После ми зададе единствен въпрос: защо сме се изтеглили?

Първо, присъствието на генерала в областта говореше много за случващото се дори в този момент. Защо се бяхме изтеглили? Защото въобще не ми се беше

понравила мисълта да се навъртам наблизко, докато във временния полеви щаб на съветската армия, провеждаща учения на българска територия, се разхождаше техният посланик, дори да беше от онези посланици с миловидно изражение на второкласник.

Второ, ако генералът беше тук, то се бе случило нещо наистина, ама наистина непредвидено. Взети заедно, двете неща бяха някъде на километър над правомощията ми. Така че набързо изложих тактическата обстановка и накрая добавих:

– Съобразно наличната информация прецених, че задачата не е от компетенциите на Отдел „З“. – Изчаках последното да събуди нужните асоциации. Точно така, няхах и най-малка представа от чии други компетенции е, докато не ме извикаха на доклад при шефа на отдела със следващата буква от азбуката. – Другарю генерал – завърших.

Генералът беше отишъл до прозореца и гледаше навън, с ръце зад гърба. Аз се потях в студената канцелария.

Отдел „З“ се занимаваше със з-щамове – научно-техническа разработка, практическо приложение, контраразузнавателна и антидиверсионна политика на оперативно ниво. Противно на възприетото тихо-мълком схващане, че названието идва от работата ни с пресни и не толкова пресни трупове, и аз, и Добрев много добре знаехме какво означава „З“. Нула.

Отдел „И“ не ми се бъркаше в работата, не защото не бях в ресора им, а защото не се занимаваха с дреболии. В схемата на нещата за Добрев бях парченце от мащабен комплекс с неясно дори за мен предназначение. Комплекс, в който постоянно се появяваха – или изчезваха – уравнения. Такива неща ти се изясня-

ват с опита, когато започнеш да се натъкваш на неяснотите без отговор и имаш късмета да не зададеш прибързаните въпроси, които имат свойството да те изпарят безследно.

– Капитан Кригер – каза най-после той, като се обърна към мен. Приятелският му тон беше нещо ново, но си отбелязах по-късно да го отпразнувам. – Заповядвам ви да проникнете в околностите на временния съветския полеви щаб в Боримечковия хан и да извлечете цялата налична информация. Смятайте го до второ нареждане за съвместна операция на двата отдела.

– Налага се да знам повече – казах, без много да му мисля. Така и така ме хвърляха в кочината.

Добрев въздъхна и се върна зад бюрото. Огледа с безразличие чуждите вещи по него. Не ми даде знак да седна. Заех стойка свободно, просто за да му го напомня.

– Получихме сигнал за въздушно присъствие в района на ученията – каза. Като се замисли човек, звучеше несправедливо и в реда на нещата. Докато аз пълзах в неведение из храсталаците и отбягвах бойни единици, някой над мен си седеше на топло в маскирания фургон, сръбваше запарен чай, отгръщаше вестник и хвърляше по едно око на локатора. Генералът продължаваше:

– Вчера вечерта по фронта на една от механизираниите бригади са забелязани светлини и зенитните оръдия са открили огън. След три часа сутринта от няколко точки по границите на сектора е имало пробиви. Все още не знаем *какво* точно са свалили руснаците. Неидентифициран обект. Знаем, че първоначалният оглед почти сигурно е струвал живота на дежурния им разведчик. Знаем, че преди един час в изолираната

територия, заедно с рутинния конвой от запасна техника и боеприпаси, на полигона са проникнали поне един съветски разузнавач и двама специалисти. – Отбелязах си мислено думата „специалисти“. – Знаем и че въпросният обект се съхранява в Боримечковия хан.

– А руснаците се чудят как да го измъкнат под носа ни?

Добрев ме погледна по-внимателно.

– Засега успяваме да ограничим излитането на самолети от околните летища – каза, – но това не означава, че към България вече не лети цял взвод от съветските специални войски със заповед да проправят път на обекта до периферията. Няма нужда да ви обяснявам колко деликатна може да стане ситуацията, ако между нас и русите избухне престрелка.

– Имам само още един въпрос – казах. По дяволите, щом си бърбяхме така приятелски, нищо не пречеше да сме на чисто. – Защо аз?

Бледите ледове в очите на генерала все още ме пронизваха дружелюбно.

– Защото, капитане – каза той, – в радиус от сто километра си единственият оперативен от Министерството на туризма с подходящо ниво за достъп до секретна информация. А сега бегом марш да ми я набавиш.

Докато отдавах чест, наушниците на ушанката ми се размахваха като ръцете на Вивиан Лий, бягаща от орда живи мъртъвци.

На пръв поглед камионът изглеждаше така, както навсякъде по света, където войната никога не си отива истински. Стоеше паркиран до бордюра пред сградата на кооператива в селото, а Раду пристягаше ремъците на платнището и си почесваше носа.

Сега махнете сградата на кооператива, махнете мокрите изровени улички на селото, махнете непостоянния дъждец. Заменете ги с тухлена постройка в нацистки концлагер или със сибирски секретен завод, или с либийската пустиня.

Да вземем например либийската пустиня.

Раду – местният ми водач в началото на това чудно пътешествие към непознатото – все така пристяга ремъците и се почесва под селската куфия на главата си. Ако се вслушате по-внимателно в тишината, освен сухия шепот на пустинния вятър, ще чуете стенания. Платнището на каросерията помръдва и се издува, сякаш от другата му страна са натъпкани стотина от най-тъжните демони на ада. Къщите наоколо ни са куха маскировка, под която има няколко бетонни нива и малък лабораторен комплекс, който обслужва дейността на полигона. Само на два етажа под камънаците в краката ни има *хиляди* други демони, готови да бъдат изправени пред дулата на танковете и пехотните полкове, но засега те не ви вършат работа. Тези в камиона са назаем от отдела – „Сезам, отвори се“ към секретната зона, опасана със стотици километри ровове и заграждения, в чието сърце бухали, мечки и всякакви други животни бдят зорко над своята тайна.

Така че си представете как с Раду – облечени с арабските си роби – се качваме в руския зис, разцепваме тишината на скованото от вечен ужас фалшиво село и разгонваме прашните вихрушки в северна посока. Известно време пътуваме през пустинята, която се превръща в сибирска пустош, която се превръща в европейски черен път, който пък се стрелва през добруджанската равнина и се губи в тунела на мократа мъгла, която ни притиска от всички страни и кара Раду

да протяга мършавия си врат, а адамовата му ябълка да играе нервно при най-малкото съмнение, че можем да се наденем в задницата на съветски бронетранспортър.

Скоро подминаваме и последните предупредителни знаци, че навлизаме в забранена зона. Селскостопанските постройки оредяват до обичайните изоставени хамбари и руини на къщурки от миналия век. Караме още известно време през мъглата и спираме на първия контролно-пропускателен пункт, където слизам, за да се легитимирам и да изкарам акъла на постовия, като декларирам какво превозваме. Раду е от неговото село и двамата си говорят, докато с началника на смяната си разменяме автографи върху документите и избягваме да се поглеждаме.

Платнището на камиона все така помръдва. От вътрешността му се чуват остри въздишки и внезапни фрагменти от подвижнати думи, от които кожата ви настръхва, защото не долавяте в тях съзнателна воля. Поне косите на сержанта са настръхнали, когато напълно забравя да се преструва, че всичко е наред, и поглежда каросерията с очи като паници.

А сега внимавайте. Ако махнете помръдващото платнище и ни махнете нас, защото вместо това се появяваме десет минути по-късно, се отбиваме на едно място по пътя преди контролно-пропускателния пункт. Слизам и известно време си играя с кранчетата на двете газови бутилки зад шофьорската кабина. Маркучите на газовите бутилки трепват и започват да съскат равномерно. Изчезват под платнището, където нещата полека се успокояват.

Когато се появяваме на КПП-то, успокоените мъртви само нашепват своите кошмари през платни-

щето. Началник-смяната пак приключва с формалностите набързо, но той е без значение. Чак тогава тръшвам вратата и казвам на Раду да кара, а началникът на пункта козирува и дава знак на сержанта да вдигне бариерата, за да ни пропуснат.

КОГАТО НАВЛЯЗОХМЕ НА ТЕРИТОРИЯТА на полигона, мъглата вече вледеняваше сърцата ни. Открехнах прозорчето до мен, за да хвърля мократа угарка на цигарата си. За момент до нас достигнаха глухи топовни гърмежи и изкривен, безкраен вой на сирени от няколко различни зони, където започваха учебни стрелби или офанзиви. Верният ми водач Раду познаваше пътя и караше относително бързо, но беше още по-нервен. Искаше ми се да кажа нещо успокоително, може би някой виц, но не ми идваше нито един на ум.

Пет минути след като ни бяха пуснали през КПШ-то, напълно бяхме забравили за него. Някъде високо гърмеше прелитащ самолет. Вече надничах нагоре през предното стъкло в очакване да сгазим първия невнимателен парашутист, когато в мъглата пред нас се появиха бледите точки на фарове, а Раду отпусна газта и даде сигнал с клаксона. Запълзяхме плътно вдясно, за да се разминем с радиолокационната станция с огромен брониран товарен отсек, която на свой ред накара двигателя си да изреве нетърпеливо, за да не ни помете от пътя.

– Студер – каза Раду.

– ЗИЛ-151 – поправих го, а той се наведе изненадано да погледне по-добре.

Двамата се ухилихме от облекчение и запалихме по цигара, за да го отпразнуваме. Отчаяният писък на двигателя на исполинския зил отдавна беше заглъхнал

зад нас, когато Раду захапа цигарата и заработи с ръце и крака, за да ни вкара отново в коловозите.

За да не изоставаме с времето, подкарахме малко по-бързо, отколкото изглеждаше разумно, и в продължение на десетина минути се кандилкахме мрачно. От тръскането товарът зад нас пак започваше да става неспокоен. После Раду зави по един още по-изровен път, а аз намерих с пръст разклона на картата и проследих пунктирната линия на черното шосе от дядово време на четири километра по-нататък, до Боримечковия хан. Когато достигнахме почти до него, побутнах Раду, а той веднага отби.

Изскочих навън още преди да е спрял напълно, затръшнах вратата и натиках юмруци дълбоко в джобовете на куртката. Време беше за малка диверсия за отвличане на вниманието. Затупах нетърпеливо с крака, докато маневрираше напред-назад със зиса. Когато зае горе-долу подходяща позиция, му дадох знак и завъртях пръст над главата си няколко пъти. В този момент камионът стоеше силно наклонен на една страна на десния банкет. Раду даде нежно газ и нави докрай волана. За всеки случай притичах до левия борд и налегнах зиса с цялата си сила. Камионът изпищя безпомощно, изскърца отчаяно и отлепи левите си гуми от пътя. За момент се поколеба несигурно като акробат, протегнал ръка към несъществуващ трапец. Сетне Раду изду още по-злобно газта, а зисът се усука и най-после заора странично, смачквайки грозно тънките ребра на покритата каросерия. Покатерих се откъм лявата врата и помогнах да Раду да се измъкне, след което и двамата скочихме на земята и се оттеглихме благоразумно на десетина метра от камиона.

Противно на всяка логика след пътно-транспортно произшествие, зачакахме.

Първият изпълзя изпод разкъсаното платнище на каросерията, изправи се и се огледа.

Беше мъж със странно дълъг перчем, който се кла-тушкаташе пред очите му – вероятно остатъци от прическата му приживе. Не съм сигурен дали виждаше нещо, но въпреки въздействието на упойващия газ дългият път определено го бе разбудил. Бях изписал партида с неактивиран боен шам за разлика от онези, които доставяхме на руснаците по време на ученията. Нямах опасност да ни атакуват незабавно и да ни разкъсат на кървави парцали, но и така от вида им в мен се прокрадваше дълбок ужас. След него изпълзяха вторият, третият. Излизаха много бавно и изправени през разширяващата се дупка в платнището.

Стенеха.

Носеха стандартните оранжеви гашеризони – собственост на отдела, с шамповани поредни номера на гърдите и гърбовете: з-11715, з-11716, з-11698... Повтарях си, че са безобидни. Например платиненорусата блондинка с изцъклени очи и потъмняла напукана кожа все още се въртеше като лист на повърхността на бавен водовъртеж и караше останалите около нея да си помагат с ръце, за да я заобиколят, от което със сигурност още повече ѝ се завиваше свят.

– Гледай да не те застрелят – казах на Раду, преди да тръгне по мъгливия път към неясните очертания на оградата на хана.

Подсвирнах, за да им привлека вниманието, и щом очите на повечето ме откриха, а телата им се завъртяха механично към мен и краката им се повлачиха, последвах с бърза крачка Раду по пътя. Малко преди

първите разковани и разхвърляни греди на черната ограда свих изненадващо надясно и затичах привечно покрай нея.

Планът беше да оцелея достатъчно дълго, за да получи генералът скъпоценната си секретна информация. Дори си носех фотоапаратчето, с което да му направя снимки. Не беше част от плана да ме заловят *преди* да съм го хвърлил в хрусталаците и да съм вдигнал ръце над главата си с широка, приятелска усмивка. На свой ред Раду вече играеше своята част от представлението и викаше тревожно за помощ откъм пътя.

Нещо не беше наред. Откъм двора продължаваше да тегне тишина, а в мъглата без ясна дълбочина и височина не се забелязваше никакво раздвижване. Танковото подразделение от сутринта отдавна се беше изнесло нанякъде. Силуетите на двете газки, които бях видял да приближават хана, стояха забравени до прогнилото корито за водопой на входа за двора. Все още се чуваха гърмежи. После сирените, близки и далечни, замлъкнаха едновременно и ме оставиха да чуя биешите удари на сърцето си.

Натъкнах се на първото тяло близо до дупката в оградата отзад. Всъщност едва не се препънах в него, след като изпълзявах през дупката. Беше на добре сложен мъж в цивилен костюм със смешна кройка като от ведомствен московски магазин. Още по-смешното беше, че имаше малка дупка от куршум в лицето. Снимах го чинно за спомен и продължих нататък като турист, странно уверен в онова, което ми предстоеше да видя, но все по-недоволен, че се потвърждаваше с пълна сила. На третото тяло във войнишки дрехи с усукан ремък на автомат около врата вече ме обливаше студена пот.

Някой беше изненадал момчета. И почти няха съмнения, че снимките ми нямаше да бъдат чак толкова интересни, колкото му се искаше на генерала. Докато снимах труповете на руснаци вътре, вече ми беше ясно, че следата е изстинала и че с всяка изминала секунда вероятността да ми зачислят нечии чужди главоболия ставаше все по-голяма. Вече дори не се надявах да документирам какъвто и да е обект. Останало беше рутинна работа за съдебен фотограф.

Щрак. Прерязан от автоматичен откос мъж с черна, права, прошарена коса и изкривени на лицето му очила с рогови рамки.

Щрак. Кръв от пръснат мозък по стената и тяло в подножието ѝ. Едър като горила мъж в цивилни дрехи – отново със смешна кройка от есенната колекция на Главное разведывательное управление, – с контузии по лицето, завързани отзад ръце и малка изискана дупчица в тила.

Празно помещение. Празно помещение. Празно помещение.

Когато най-после прекосих вътрешността на хана и слязох по дървените стъпала на главната постройка, Раду ме чакаше разтреперан отпред. Посочи ми двете газки – чак сега видях, че едната беше смачкана, изтикана встрани и с помляна странична врата – и следите от камион в меката земя на двора.

Първите добродушковци с неактивиран боен шам от каросерията на преобърнатия зис – същите, които вече нямаше смисъл да използваме за отвличане на вниманието, – най-после довличаха замаяно крака до входа на двора.

После сирените отново завиха, но по онзи малко по-различен начин, от който наистина ме побиха

тръпки, защото вещаеха орди от неприятности.

Раду изпсува на румънски. Нямахме как да не се съглася.

Колко мъртъвци с активиран шам за реални бойни действия са необходими за завиването на една крушка?

В ПРОПАГАНДНИТЕ ФИЛМИ от Великата отечествена война през четиридесетте често се споменава едно словосъчетание: до пълното физическо унищожение на противника. И това не са празни приказки. Ако противникът ти говори немски, цитира Ницше и слуша Вагнер на полевия си грамофон, докато хората му изтезават съветски партизани в съседната палатка, можеш да се разбереш с него. Ако предателката в селото, откъдето си минал да си вземеш козе сирене, позиви и боеприпаси, те мрази искрено, защото съветската власт е изпила кръвчицата на добрия ѝ богат дядо и го е превърнала в прост колхозник, можеш да я пуснеш на момчетата, а после да я пратиш в някоя мина или дърводобивен лагер за превъзпитание. Ако обаче противникът ти не разбира какво му казваш, дори когато стреляш от упор в гърдите му... Ако се опитва да ти прегризе лицето или го завариш да рови в червата на дванайсетгодишния Володя зад обора... Ако пропълзи през километри лайна в канализацията и започне да извира на вълни в центъра на обсадения ти град... Е, тогава съобщаващ, че ловният сезон е открит, а защо не и че родината е в опасност.

Раду обясняваше нещо на висок глас, на което не обръщах внимание, понеже съдържахше основно местни изрази за „шибана работа“. Накарах го да млъкне за момент, за да се вслушам. Сирените виеха непрестанно и от някъде приближаваше целенасочен гро-

хот. Като прииждаща планинска река, но с метални вериги и снаряди в дулата. Тези танкове не идваха за нас, вероятно дори не бяха същите, които бяхме видели по-рано. Раду отново си поемаше дъх, но му изшътках и въпреки възраженията му го повлякох за яката след себе си.

Докато отново против волята му го тъпчех в отвора на паянтовата вратичка на кокошарника, бях сигурен, че сме загазили здравата. Вътре му изръмжах да си затваря устата, уверих се, че псувните стихнаха до едно мърморене, приближих лице до цепнатините в дъските и се вгледах навън. Усетих как леденият дъх на мъглата вцепенява челото ми.

Грохотът на танковете нарастваше все повече. В двора на хана некоординирано се поклащаха няколко призрачни стенещи фигури в оранжеви гащеризони. И тогава – в рева на дизелови двигатели и сирени във фунията на мъглата – стенанията им престанаха. Един от мъртвите спря и погледна някак начумерено право към кокошарника.

В същия момент току-пред носа ми премина дулото на пистолет „Стечкин“, последвано от котешките стъпки на нечия прокрадваща се фигура. Очертанията на фигурата спряха пред вратичката на кокошарника.

Наведох глава и въздъгнах, а след това погледнах Раду, който, изглежда, поне временно си беше глътнал езика. После се раздвижих, отворих бавно вратичката и студът отново захапа носа ми под ушанката. Каквото и да се случеше от тук нататък, между очите ми бе насочено леденото дуло на стечкина и се чудех къде да се дяна от изгарящия срам. Поне ми беше топло на ушите.

Живото русо лице на ефрейтора се помести бързо в една посока едновременно с дулото на пистолета и отново се съсредоточи между очите ми. Кимнах. Без да свалям ръце, извадих един крак през тясната вратичка на кокошарника и се изпързалях грациозно по гръб на калната земя отпред. Секунда след мен на земята тупна и Раду.

– Товарищ лейтенант, диверсанти! – ревна ефрейторът, за да надвика приближаващия апокалипсис, и изкриви нос, без да отделя очи от мен. Чак сега забелязах лейтенанта, който предпазливо приближаваше, като стъпваше там, откъдето бе минал ефрейторът.

Само на три метра от нас, от дъските на порутената външна тоалетна, изригна дулото на танк, наведе се напред и изтръгна цялата барака от земята. Миг покъсно бараката избухна на трески, когато през нея делово премина дрънчащата каросерия на танка и прегази двора на хана с особено удоволствие. Танкистът вътре блокира едната верига за по-сигурно, изора пръстта и – едновременно с подмятащия се мерач на картечница на кулата – насочи дулото на оръдието си право към нас.

Бяхме арестувани от Червената армия.

– Что ты делаешь?! Дурак! – изкрещя към танка ефрейторът със стечкина, а картечарят горе се наведе през люка, за да предаде думите му. Мъглата около нас се канеше да заври от металическия трясък на машини.

– Пойди на хуй, Миша – предаде картечарят думите на шофьора вътре.

Стечкинът затрепери, а по челото ми рукна гореща пот. През мястото, където се бе издигала външната тоалетна, вече се търкаляха валма мързелива есенна

мъгла. Откъм полето се чуваше рев на маневриращи танкове.

После точно оттам, накъдето всички като че се бяха отпратили – иззад схлупената сграда на запустелия хан, – изскочиха двама мотострелковаци и един свързочник със съветски униформи и задъхано ни подминаха в тръс по посока на шосето. Лицата им изглеждаха съсредоточени и разтревожени от онова, което със сигурност напредваше право към нашите позиции.

– Кто вы? Отвечай! – подкани ме стечкинът на ефрейтора, за да ми напомни, че на всичко отгоре си имах и по-дребни грижи.

Лейтенантът, който дотогава ме бе оглеждал замислено – ту мен, ту Раду, сякаш в свободното си време за разнообразие решаваше уравнение с две неизвестни, – използва момента да се покатери до кулата на танка, за да използва радиото.

Първото и най-важно правило е никога да не се размотавате в зона на военни учения. Второ, особено в моята професия, можете да се направите, че не сте чували за първото правило, но е препоръчително военните учения да не са секретни и да не ги провеждат съветските войски. Разбира се, можете да пренебрегнете и второто правило, ако шефът на отдел с кодово название „И“ от Министерството на туризма си умира да разбере защо руснаците са дали ход на операция „Мата Хари“ на българска територия, без да проявят минималната учтивост да го уведомят за ситуацията.

И най-накрая, трите правила не са в сила, ако срещу вас е насочена едрокалибrena танкова картечница. Тогава прибягвате до стария номер с позоваването на българо-съветската дружба.

Започнах да говоря бавно и отчетливо. Нямах никакво намерение да си свалям ръцете. Не правех резки движения. Превозвали сме доставка за съветското вещество и техническо обезпечение. Катастрофирали сме на сто метра надолу по пътя. Потърсили сме помощ в хана. Чули сме сирените за тревога, което по график не е трябвало да се случва, и сме потърсили укритие от страх да не попаднем на пътя на първата вълна от учебни мишени. Ако храбрите братушки нямат нищо против, просто ще оставим професионалистите да си свършат работата, ще се придвижим поетапно до най-близкото КПП, а в раницата ми има рация.

Лейтенантът беше притиснал с рамо слушалката на радиото и си записваше с изискана писалка в малко сладко бележничке. Ефрейторът ме слушаше с половин ухо и наблюдаваше лейтенанта. Хвърлих поглед на Раду, за се уверя, че не замисля някоя глупост. Не разбираше всичко, което казвах на руснака, но от начина, по който се оглеждаше във всички останали посоки, ми стана ясно, че му се иска да духне при първия удобен случай, и това още повече не ми хареса. Внезапно лейтенантът зададе бърз въпрос в слушалката и вдигна напрегнатата глава към призрачната старовремска къща, а аз изпъшках вътрешно.

Ревът на танковете беше затихнал и над постройките с всичка сила надвисваше изключително интересна тишина. Дори мъртвите с оранжеви гащеризони, тръгнали към нас, за да проверят какво става, сега спряха и се обърнаха към хана.

В рядката мъгла над изораното поле зад къщата се мярна фигура. Тичаше към нас нечовешки бързо. *Движеше* се нечовешки, сякаш движението вече нямаше

нищо общо с живота, а с нещо отвъд него, механично, сведено до абсолютния минимум, необходим за придвижването от точка до точка. Дребни детайли, като по-особено замахване на ръцете при всяка крачка, сковано, но светкавично поместване в таза, изкривяване в шията, която на свой ред изхвърляше тялото напред... и онзи звук, излизащ от човешки говорен апарат, който е изгубил завинаги съзнателната си функция и вокализира единствено състоянието на смърт.

После изникна втора фигура – на десетина метра встрани зад първата. След тях, в различни точки от мъглата, изскочиха трета, четвърта, още фигури...

Раду изстреля най-злата попържня, която бях чувал да излиза от устата му.

Мерачът на кулата обърна картечницата и откри огън.

И навсякъде около нас избухна Третата световна война.

ЕДНОВРЕМЕННО СЕ СЛУЧИХА няколко неща. Аз и ефрейторът се хвърлихме към танка. Раду се хвърли към трънаците. Навсякъде около нас започнаха да чертаят траектории трасиращи куршуми.

След кратък момент на неразбирателство с ефрейтора по въпроса кой има предимство, двамата решихме да работим в екип и се изкатерихме на танка при лейтенанта, който пък лаеше заповеди в радиостанцията на къси откоси. Танкът изригна облак чернилка и едва не ми проби ушите с двигател, след което задейства механизма на кулата си, за да обърне оръдието. Един от търсещите потоци на радиокартечните премина бомбардиращо през двора, като пробиваше избухващи дупки в телата на озадачените мъртви в оран-

жеви гащеризони, и спря ударно две от връхлитащите учебни бойни единици, които тъкмо навлизаха в двора откъм полето.

Оръдието на танка произведе изстрел, от който зъбите ми зазвънтяха, и танкът се понесе напред като планина железни воини.

– Ураааааааа...

Хвърлих поглед наляво тъкмо навреме, за да видя как към нас по диагонал връхлита една от тези бойни единици – тичащ мъж, зъл дух с липсваща долна челюст и нездравео жълти белтъци на очите. Мъжът се добра достатъчно близо, преди да бъде смачкан с тигров скок от друга планина с оръдие и петолъчка на ламарината, която ни подмина още преди да съм осъзнал, че заедно с нея откъм черния път навлизаха и други. Танкът натъпка мъжа в земята, разруши единия ъгъл на хана и продължи да се носи напред, а ние вече пресичахме дирите му и излизахме на полето заедно с разгърнат фронт от жиливи, пъргави мъже с огнехвъргачки и побеснели съветски мотострелковаци подире ни.

– ...рааааааааа...

Летяхме в челото на атаката. Докато пружинирахме през угарта, лейтенантът се обърна малко поуспокоено, но все така здраво заловен за кулата, и ми се усмихна.

Два дни по-късно седях на задната седалка на една офицерска газка и се опитвах да не обръщам внимание на безелниците около китките си. Навън падаше тих сняг. В газката миришеше на чорапи и фасове. Двата типа от ГРУ, които ме бяха докарали до бариерата на КПП-то, седяха на предния капак, пушеха и си говорех

ха тихо, докато пред бариерата спираше една от очуканите волгички на министерството и от нея излизаше самотна, едра фигура с дебела шуба и каскет.

Борил караше мълчаливо, опитно и безразсъдно из черните пътища към главното шосе, взирайки се през помахващите чистачки, калта и снежинките на предното стъкло, а аз гинех в самоомраза и ужас от онова, което ме очакваше в София. Разжалването беше най-малкият ми проблем. Раду беше успял да се изплъзне като по чудо от радиомрежата на картечните установки, но го бяха заловили два часа по-късно и все още беше в ареста на временното съветско поделение на полигона. Мен ме бяха пекли на бавен огън през първите двацет и четири часа, но избитите зъби ми се бяха разминали. От генерал Добрев нямаше и следа. Любителският ми микрофилм на трупове в мухлясали стаи не представляваше интерес за никого. Министерството на туризма беше задействало канали за освобождаването ми, без да сметне за необходимо да ме информира за нещо повече, което можеше да значи всичко – и именно това ми се струваше най-лошото. Утре вече можех и да нося камъни на някой остров по Дунава, ако изобщо стигнех дотам.

Волгата спря пред тиктакащата сигнализация на някакъв прелез и двигателят ѝ заработи уютно и топло. Чакахме. На отсрещната страна бе спрял червен трактор с открита кабина и празно ремарке. Мъжът зад кормилото се бе увил в няколко пласта дочени дрехи. Лицето му бе изпито, брадясало и подлудяло. По някакъв нелогичен начин ми напомняше за Раду, но не разбирах защо правя връзката.

Борил ми тръсна цигара от пакета и сам запали. Свалих леко стъклото и се загледах мрачно в селяни-

на на трактора, като все още недоумявах защо е от другата страна на линията, защо до мен беше Борил, защо чакахме, какво ни очакваше от другата страна.

Селянинът се оглеждаше наляво и надясно.

Измина цяла минута. После видях как каза нещо, изплю се и даде газ на трактора. Празното ремарке заподскача след него през релсите. Борил се разсмя, но не направи нищо и вместо това просто дръпна от цигарата си и върна ръка на волана.

Тракторът и ремаркетото му ни бяха подминали с трясък, а ние продължихме да чакаме и да пушим мълчаливо, вслушани в звънтежа на сигнализацията.

Понеделник
2 дек. 1957

Дори докато все още са донякъде живи, ми се налага да овладявам инстинктивния ужас от тях. Умовете им продължават да следват последния проблясък на мисъл в себе си. Понякога се обличат и отиват на работа, трудят се през целия ден, без никой да ги забележи истински, а в края му обръщат мъртвите си лица към теб.

Приближаваха ме с поклаицане. Ниският мъж с рус перчем и щръкнали уши. Пълничката комсомолка със закончана догоре риза. Метачът с посребриващи слепоочия и пистолет със заглушител в работническата куртка. Поетът, чието име все не можех да си спомня по партийните събрания, но беше най-активният член на агиткомитета... Сега интелегентното му изражение беше изчезнало и през бузата му, разнищена като загнила бабешка плетка, се виждаше един ред почернели в основата кътници. Сега израженията на всички бяха едни и същи. Краката им се преплитаха неумело, но намираха правилната стъпка – напред. Ръцете им се протягаха и ноктите им разсичаха грабливо миража на топлото ми тяло. Хората в тях се познаваха единствено по очите. Те не се бяха променили. Гледаха ме, без да мигнат, дори когато започнах да стрелям отново и отново.

КОГАТО ПИСТОЛЕТЪТ МИ ЗАСЕЧЕ, ОТВОРИХ ОЧИ.

Понеделникът започна с ленив световъртеж и неприятното усещане за изстинал празен хол. Докато приближавах само по потник и гашета големите двойни прозорци с изглед към тъмната мокра улица долу, потривах рамене зиморничаво. Трябваше да се занимавам с тези прозорци, когато ми остане време. Есента старите черचेвета се бяха напоили с влага и не се затваряха плътно.

Пет минути по-късно вече се поливах с ледена вода, търках лицето и врата си със сапун и опитвах да си спомня дали ми е останало нещо за закуска в кухненския долап.

Декември бе настъпил със заплахата да затрупа града със сняг, но днес по перваза на единствения прозорец на кабинета ми беше натрупал само рехав снежец и купища скука. Борил четеше вестник на обичайното си място на другото бюро в стаята, а аз стоях като наказан зад моето и опитвах да закрепя пет стотинки на върха на пирамидата, построена от устава на управлението, перфоратора, мастилницата, шишенце сироп против кашлица, две гумички и един коварно клатушкащ се молив с гладки стени.

Радиаторът под прозореца грееше точно толкова силно, колкото трябваше, стъклата се бяха изпотили достатъчно, за да не ме интересува какво става на улицата, телефонът мълчеше от дни, във вътрешноведомствената ми поща имаше няколко безинтересни разходни отчета, адресирана до някой друг картичка от морето и млечнобяло копче от дамска жилетка.

Отдалечих двата си пръста от противоположните ръбове на монетата и за момент се насладих триум-